

Posudek bakalářské práce Dany Tučkové
Deixe a prostor v českém znakovém jazyce

Kol. Tučková si zvolila téma v české lingvistice znakových jazyků nezpracované a navíc téma nelehké. Oproti zadání si, vedena zájmem o problém deixe a prostoru, práci ještě rozšířila, a to ve dvou ohledech: jednak se zaměřila na deixi nejen vnějazykovou, jednak materiál českého znakového jazyka porovnávala s materiálem získaným v totožně založených výzkumech jinde. Cenná je i diplomantčina samostatná práce s odbornou literaturou: soupis uvedený v zadání si iniciativně rozšiřovala dalšími pracemi k tématu. To všechno jsou nesporné klady práce.

Obtížnost tématu, množství různorodé odborné literatury (práce s níž by mohla být pečlivější), různé úhly pohledu, z nichž je téma v různých odborných titulech (a v různých i terminologických rámcích) pojednáváno, má ovšem svá úskalí, v bakalářské práci ještě umocněná autorčinou snahou zprostředkovat čtenáři úplně všechny informace, které měla k danému problému / jeho dílčím aspektům k dispozici. To ústí v potíže se zvládnutím kompozice práce, zvl. pokud jde o „vtěsnání“ všech vnitřně provázaných (někdy i rozporných) poznatků, informací i autorčiných vlastních zjištění do linearity psaného textu. Obtížnost zvládnutí jednotlící linie výkladu rozhodným autorským gestem se promítá do četných metakompozičních výroků (typu *vysvětleno níže ... podrobněji níže ... více v kap. 8 ... viz pokračování v kap. 6... aj. aj. aj.*), do opakování týchž informací (třeba různými „slovy“) na různých místech práce, do problémů se soudržností textu (resp. s návazností jednotlivých tematických celků, často už na rovině mezivýpovědních vztahů). To všechno (opakované jsme o tom s autorkou během vzniku práce diskutovaly) snižuje jasnost a zřetelnost textu i jeho vstřícnost ke čtenáři – stejně jako některé ne dost jasné stylizace, např. na s. 19, 26 aj. nebo ne dost jasná logika formulací (např. s. 68). Čtenářská obtížnost textu je násobena ještě ne úplně „jednoduchou“ a zdaleka ne jednotnou terminologií, jíž jsou problémy deixe a prostoru obecně uchopovány. V této souvislosti bych se autorky ráda zeptala, jak rozumět poznámce 116 na s. 62, totiž že *V této práci je použit termín prostor ve dvou významech: reálný prostor (tedy prostředí) a prostor užívaný znakovým jazykem pro gramatické účely*, konkrétně: Jak se má tato poznámka k výkladům kap.7 – a jak čtenář pozná, který ze zmíněných významů se k výrazu „prostor“ (a na jakém místě práce) přiřazuje? Jak tyto dva termíny (?) usouvztažnit s typy prostoru probíranými např. na s. 41 (scénický, schematický) nebo na s. 59n. (scénický, schematický, sdílený), resp. sdílený, syntaktický a topografický (schematický a scénický)?

To není – a platí to i pro další okruhy problémů – v práci vyloženo dost explicitně (autorce se dost možná nechtělo to, co považovala za samozřejmé, zmiňovat). Čtenář by si ovšem explicitní podání zasloužil (když už nechám stranou, že explicitnost je považována za jednu z norem odborného vyjadřování) - proto bych si dovolila položit autorce ještě alespoň několik otázek (některé bývají v práci zmíněny jakoby „na okraj“ – nebo nejsou zmíněny vůbec). Nejprve ty obecnější:

- Je možnost výběru perspektivy usouvztažitelná se všemi vydělenými typy prostoru?
- Jsou pro všechny typy prostoru relevantní úvahy o deixi?
- Bylo by možné při obhajobě stručně a názorně usouvztažnit typy, resp. způsoby deixe + typy, resp. způsoby využití prostoru + typy perspektivy?
- Co bylo kritériem autorčina označení / pojmenování typu perspektivy (prožívané vs. nazírané), kterou zvolili čeští informanti? Byl-li to výběr jazykových prostředků (jak autorka zmiňuje na s. 68), pak konkrétně: které jazykové prostředky tuto funkci odlišující dva typy

perspektivy nesou? Mohla by je autorka taxativně (ne pouze v náznacích s užitím výrazu *např.*) vyjmenovat?

Spíše k jednotlivostem pak alespoň:

- Jak by „perspektiva adresáta“ změnila popis prostoru pokoje (s. 73, obr. 29 s. 93)? Nemám teď na mysli úvodní různé *I enter vs. you enter* (a s tím související různou slovesnou osobu užitých sloves), na mysli mám skutečně charakter perspektivy.

- Na s. 82n. autorka nesměle naznačuje problém, který prosím (rozhodně) zodpovědět při obhajobě: Lze skutečně mluvit o prostoru sdíleném mluvčím a adresátem, resp. o reálném prostoru (mluvčí i adresát přítomni v prostoru, který popisují, jak ho autorka vymezuje na s. 56) i v případě, že je prostor „namalován“?

- Na okraj: co znamenají zkratky 2D a 3D (např. s. 55 aj.)? Pomohlo by autorce, kdyby s významy těchto zkratk ve svých výkladech (např. při rozlišování typu perspektivy) pracovala?

Závěr: D. Tučková ve své bakalářské práci zpracovala obtížné téma, pokusila se je podat vyčerpávajícím způsobem, prostředkovat čtenáři různé úhly pohledu na problémy *deixe*, prostoru a perspektivy a sjednotit dosavadní (značně nejednotnou) terminologii. Obtížnost tématu i různé odborné zdroje, jejichž poznatky chce autorka českému čtenáři přiblížit pokud možno v úplnosti, se promítá do ne zcela ideálně zvládnutého podání práce. Nicméně zpracování takto obtížného tématu je záslužné; ocenit je třeba odvahu k výběru tématu, nadšení, s nímž se mu autorka věnovala, a ne v poslední řadě také rozsah shromážděných jazykových dat a velký objem ne úplně jednoduché práce související s provedením výzkumu (byť je jeho design převzat odjinud) i se zpracováním získaného materiálu.

Bakalářská práce D. Tučkové *Deixe a prostor v českém znakovém jazyce* splňuje požadavky kladené na bakalářské práce a může být podkladem k obhajobě.

5.9. 2013

Alena Macurová

Návrh klasifikace: velmi dobře (dle obhajoby)